

STATUL DE DREPT – DEMOCRAȚIE ȘI DREPTURILE OMULUI CONFORM LEGII MARȚIALE

Șcerbaniuc Oksana

Șef al Departamentului de Drept procedural la Universitatea națională din Cernăuți în numele lui Iurii Fedkovič, profesor la Facultatea de Drept a Universității din Vilnius, doctor în jurisprudență, profesor o. Cernăuți, Ucraina

Termenul de «lege marțială» se referă la suspendarea garanțiilor constituționale și a legilor scrise ale statului în scopul concentrării puterilor în puterea executivă în vederea soluționării unei anumite situații de urgență. În acest sens, adoptarea legii marțiale contravine statului de drept.

Potrivit Curții Interamericane a Drepturilor Omului, legea marțială «este un sistem de reguli care intră în vigoare atunci când situația impune ca o autoritate militară să preia controlul asupra administrării normale a justiției». În această notă, legea marțială: ce înseamnă și ce țări au folosit-o în istoria lor.

În general, «legea marțială presupune îngustarea drepturilor individuale, scurtarea procesului judiciar și pedepse mai aspre decât în dreptul obișnuit. În multe cazuri, pedeapsa cu moartea este impusă pentru infracțiuni care în mod normal nu sunt infracțiuni capitale. Instanțele militare deseori administrează justiția conform legii marțiale».

Supremația Constituției prevede cea mai înaltă funcție constituție atât în sistemul juridic cât și în întregul sistem politic și social a fiecărei țări. În sens restrâns, justificarea științifică a supremației din Constituție rezultă din forma și conținutul acesteia. Supremația formală se exprimă prin forță juridică superioară, proceduri abate de la drept comun privind adoptarea și introducerea modificărilor constituționale norme, iar supremația materială decurge din specificul celor normative acte, conținutul acestora, mai ales din faptul ca sunt determinate de constituție principiile, atribuțiile și ordinea organizării și activității organelor puterea statului.

În timpul legii marțiale introduse în țară pentru a proteja drepturile și libertățile individului, răspunsul statului la pericolele posibile sau reale de război poate fi excesiv. Introducerea de restricții, cu alte cuvinte, «necesitatea concesiunilor» la drepturile și libertățile pe care o persoană le are în timp de pace, ca parte a adoptării unor legi sau a altor acte juridice care privesc drepturile unei persoane, necesită standarde mai înalte de protecția lor.

Cu toate acestea, instituirea de restricții de către stat nu înseamnă că în condițiile legii marțiale este permisă ignorarea principiului statului de drept (stat de drept) (articolul 8 din Constituția Ucrainei), pe care statul ar trebui să-l ignore. fi ghidat de. Adică, pentru a îndeplini datoria pozitivă a statului de a proteja drepturile și libertățile individului, pot fi stabilite restricții

corespunzătoare, dar atâta timp cât se atinge un scop clar definit. Asemenea restricții trebuie justificate astfel încât toată lumea să înțeleagă ce drepturi și libertăți sunt restricționate, în ce măsură și de ce. Acest lucru este necesar pentru a nu exista îndoieli cu privire la aderarea statului la principiul statului de drept și la continuarea implementării acestuia.

Problema limitelor și restricțiilor constituționale în timpul legii marțiale se pune în diferite categorii de cauze, în special în cazurile de interdicere a activității partidelor politice în baza legii, care reprezenta o amenințare la adresa securității naționale a țării; privind optimizarea drepturilor de muncă ale oamenilor, în urma căreia se constată o reducere a persoanelor din serviciul public și diverse garanții sociale; privind restricțiile privind circulația persoanelor; privind acumularea și plata ajutorului financiar; privind impunerea de sancțiuni persoanelor fizice și juridice; privind libertatea de exprimare, accesul la informații publice, documente etc.

Drepturile individuale au conținut de bază protejat în mod absolut la nivelul Constituției Ucrainei și a multor documente internaționale. Fără aceasta, ei și-ar pierde sensul existenței și, prin urmare, continuă să fie garantat în toate situațiile, inclusiv în timpul legii marțiale.

Democrația este una dintre valorile și principiile universale fundamentale ale Națiunilor Unite. Respectul pentru drepturile omului și libertățile fundamentale, precum și principiul alegerilor periodice și autentice, bazate pe vot universal, sunt elemente importante ale democrației. Aceste valori sunt consacrate în Declarația Universală a Drepturilor Omului și au fost dezvoltate în continuare în Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, care consacră un set de drepturi politice și libertăți civile care stau la baza adevăratelor democrații.

Secția Democrație și Stat de drept este centrul de coordonare al OHCHR pentru activitățile legate de democrație. Secțiunea este responsabilă cu dezvoltarea conceptelor și strategiilor operaționale pentru consolidarea democrației și oferirea de îndrumare și sprijin instituțiilor democratice prin activități de cooperare tehnică și parteneriate cu agențiile relevante ale Națiunilor Unite, inclusiv Fondul pentru Democrație, Departamentul pentru Afaceri Politice și Grupul de lucru pentru democrație. După cum cer operațiunile pe teren sau nevoile sediului OHCHR, Divizia oferă consiliere juridică și îndrumări calificate cu privire la aspecte relevante, cum ar fi respectarea dreptului de a participa în contextul alegerilor libere și corecte, precum și dezvoltarea legislativă și formarea.

De la crearea sa în 2006, Consiliul pentru Drepturile Omului, organismul succesor al fostei Comisii pentru Drepturile Omului, a adoptat o serie de rezoluții care subliniază relația interdependentă și complementară dintre democrație și drepturile omului. Exemplele recente includ rezoluția 19/36 «Drepturile omului, democrația și statul de drept». În conformitate cu această rezoluție, OHCHR, în consultare cu statele, instituțiile naționale pentru drepturile omului, societatea civilă, organismele interguvernamentale și organizațiile internaționale relevante, a publicat un studiu privind

provocările, lecțiile învățate și cele mai bune practici în asigurarea democrației și a statului de drept dintr-un perspectiva drepturilor omului. Pe baza acestei cercetări, OHCHR a organizat o discuție pe aceste subiecte în iunie 2013, cu participarea experților internaționali.

În conformitate cu legea marțială, accesul transparent la puterea politică este cel mai restricționat, deoarece legislația stabilește o interdicție directă a organizării oricăror alegeri și referendumuri (articolul 19 din Legea Ucrainei «Cu privire la regimul juridic al legii marțiale»). În același timp, OHCHR subliniază că drepturile la libertatea de gândire și de exprimare, de întrunire pașnică și de asociere

rămân aplicabile în timpul conflictelor armate. Ucraina rămâne, de asemenea, legată de obligațiile tratate în domeniul drepturilor omului, de la care nu s-a abătut, precum și de obligațiile în temeiul DIH. Retragerea Ucrainei dintr-o serie de obligații ale sale privind drepturile omului, în special, dreptul la libertatea de exprimare și de întrunire pașnică este permis numai în măsura în care este strict necesar în situație și cu condiția ca astfel de măsuri să nu implice discriminare¹. În lumina statului de drept, trebuie acordată atenție unor tendințe contradictorii în atitudinea societății față de informare și libertatea de exprimare în condițiile legii marțiale.

Conflictul armat a dus la o gamă largă de încălcări ale drepturilor omului, cum ar fi civililor și combatanților, în special, dreptul la viață, libertate și integritate personală. OHCHR a verificat numeroase afirmații despre crime și execuții sumare, detenții arbitrare și dispariții forțate, tortura și relele tratamente, precum și violența sexuală, legate de conflict.

Drepturile la libertatea de gândire și de exprimare, de întrunire pașnică și asociațiile rămân aplicabile în timpul conflictelor armate. Ucraina sa retras de la o serie de obligații în domeniul drepturilor omului, în special, dreptul la libertatea de exprimare și de întrunire pașnică. Retragere permis numai în măsura strict necesară în această situație în condițiile, că astfel de măsuri nu implică discriminare.

Analiza efectuată ne permite să concluzionăm că, în condițiile legii marțiale, majoritatea elementelor statului de drept sunt afectate negativ sub forma unor restricții adecvate, a căror necesitate este de natură obiectivă ca urmare a necesității de a preveni amenințările globale la adresa independenței și integrității teritoriale a statului, de a respinge agresiunile armate, de a asigura securitatea națională, precum și amenințările reale și potențiale la adresa drepturilor și libertăților omului. În același timp, în contextul statului de drept, restricțiile specificate, în primul rând, nu ar trebui să se refere la drepturile și libertățile absolute (naturale) ale omului, iar în al doilea rând, ele ar trebui să fie justificate în mod corespunzător și să corespundă scopului declarat de introducere a sistemului marțial.

¹ Ситуація з правами людини в Україні в контексті збройного нападу Російської Федерації 24 лютого – 15 травня 2022 р.: Доповідь Управління Верховного комісара з прав людини ООН щодо ситуації з правами людини в Україні від 29 червня 2022 р. URL: <http://surl.li/ddpxy>